

Дослідження «Нелегальна тютюнова продукція та її обіг в Україні. Основні причини, вплив на громадськість та шляхи боротьби»

Опитування було проведено у всіх регіонах України (за винятком Криму та окупованих частин Донецької та Луганської областей) з 29 серпня по 3 вересня 2015 року. Сбір інформації проводився за допомогою телефонного опитування та проведення фокус-груп. Вибір респондентів по квотній вибірці: вік від 18 років, половина з яких чоловіки, половина — жінки. З них 40% ніколи не курили, 40% є курцями зараз, 20% — курці у минулому. Рівень доходів — низький та середній. Об'єм вибірки — 500 осіб. Похибка вибірки — 5%.

Результати:

- Найчастіше про нелегальні сигарети українці дізнаються з програм на телебаченні — 53% респондентів. Інші джерела: 27% — середовище навколо (родина, колеги, друзі), 11% - електронні ЗМІ, 7% - друкована преса, 2% - соціальні мережі;
- Майже половина опитаних (49%) вважають відповідальними за протидію обігу нелегальних сигарет правоохоронні органи. Ще 17% зазначили, що відповідальність лежить на самих українцях. 16% — Президент та керівники областей, 10% — Кабмін, 8% — Верховна Рада України;
- Найбільш ефективними у боротьбі з контрабандою вважають спільні мобільні групи (військові, правоохоронці, волонтери) — 44% опитаних. 33% вважають ефективними дії Державної прикордонної служби, 13% — голів обласних адміністрацій (М. Саакашвілі, Г. Москаль, Г. Тука). По 5% респондентів назвали Державну фіскальну службу та найвищу ланку влади (Президент, Кабмін, ВРУ);
- Щодо подальших дій з конфіскованими тютюновими виробами, 37% респондентів відповіли, що їх потрібно знищувати відповідно до законодавства. 29% підтримують передачу в АТО на потреби вояків після належної експертизи, 15% — за продаж на аукціоні, 14% за те, щоб одразу передавати в АТО. Решта 5% підтримують зберігання на державних складах;
- До дієвих способів боротьби проти нелегальних тютюнових виробів відносять: 36% - повернення кримінальної відповідальності, 23% — конфіскацію товару та особистого майна правопорушника, 17% — відмову від придбання нелегальних тютюнових виробів («немає попиту, не буде пропозиції»). 16% називають підвищення рівня адміністративних штрафів. Найменш ефективним вважають підняття акцизів на тютюнові вироби — 8% опитаних;
- 65% респондентів не підтримують ідею підняття рівня акцизів на тютюнові вироби. 35% підтримали підняття. Серед прихильників найчастіше називалася цифра: не вище 20%.
- Головними наслідками підняття акцизів на тютюнові вироби вважають: 64% — збільшення обігу нелегальних тютюнових виробів (ввізна контрабанда, контрафакт та транзит нелегальних сигарет через Україну), 36% — зменшення рівня куріння в країні;
- Половина респондентів (51%) вважають головним відповідальним органом за зміну ставок акцизів найвищу ланку державних управлінців - Кабінет Міністрів України, Верховну Раду України та Президента України. 18% — Державну фіскальну службу, 17% — виробників тютюнових виробів. Ще 10% вважає, що відповідальність несуть спеціалісти з охорони здоров'я. Найменше (4%) — антитютюнові активісти;
- Основними аргументами для підтримки українцями зміни ставок акцизів є такі повідомлення: зменшення кількості курців у державі (28%), збільшення надходжень до державного бюджету (23%), зменшення обігу нелегальних сигарет (22%), приведення законів України у відповідність до вимог ЄС (15%). 12% респондентів надали свої варіанти відповідей.
- Головними застереженнями проти підняття акцизів були висловлені такі:
  - можливе збільшення протестних настроїв через підняття цін;
  - зменшення соціального кошику (особливо серед сімей, де є курці);
  - збільшення споживання нелегальних сигарет, що спричинить недоотримання в бюджет та додаткові перепони до входження в ЄС.